

Dosarul nr. 1ra-1234/21
1-17000455-01-1ra-09042021

Curtea Supremă de Justiție

D E C I Z I E

01 martie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir,
Judecători – Țurcan Anatolie, Toma Nadejda, Cobzac Elena, Plămădeală Ghenadie,

a judecat fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de către partea vătămată Matveiceva Luana și de către inculpat, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 28 decembrie 2020, în cauza penală în privința lui

Elfimov Veaceslav XXXX născut la 27 iulie 1974, originar și domiciliat în or. XXXXX, str. XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 27.01.2017 - 20.03.2020;

Instanța de apel: 09.09.2020 - 28.12.2020;

Instanța de recurs: 09.04.2021– 01.03.2022.

a c o n s t a t a t :

1. Prin sentința Judecătorei Comrat, sediul Ceadâr-Lunga din 20 martie 2020, a fost încetat procesul penal și liberat de răspundere penală Elfimov Veaceslav în baza art.190 alin.(1) Cod penal, în legătură cu expirarea termenului prescripției răspunderii penale.

Acțiunea civilă a fost admisă parțial și s-a încasat de la inculpat în beneficiul părții vătămate Matveiceva Luana, prejudiciu moral în sumă de 5 000 lei.

2. Potrivit sentinței s-a stabilit că, prin rechizitoriu inculpatul Elfimov Veaceslav a fost învinuit în aceea că, conform ordinului de repartiție nr. XXXXX din 20.01.1988, lui Matveiceva Luana i-a fost repartizat spațiul locativ sub formă de apartament cu două odăi nr.22, amplasat pe str. XXXXX. Cota de participare în construcție, în mărime de 5.500 ruble, a fost achitată integral de Matveiceva Luana, fiind achitată și suma restantă a împrumutului de stat. În perioada când proprietara Matveiceva Luana se afla peste hotarele Republicii Moldova, la 28 mai 2004 Elfimov Veaceslav, acționând din interes material, în scopul sustragerii bunurilor altei persoane, s-a adresat în instanța de judecată din mun. Comrat, cu cererea privind constatarea faptului că apartamentul nr. XXXXX, îi aparține cu drept de proprietate. În motivarea cererii Elfimov Veaceslav a indicat, că în perioada anilor 1989 - 2004 dânsul a achitat serviciile comunale și timp de 15 ani cu bună-credință dispune și se

folosește de apartamentul dat. La examinarea cererii date în ședința de judecată, Elfimov Veaceslav a confirmat pretențiile privind constatarea faptului apartinerii lui cu drept de proprietate a apartamentului nr. XXXXX, prezentând certificatele din care rezultă că chipurile Elfimov Veaceslav a locuit în apartamentul nr. XXXXXX, ce-i aparține lui Matveiceva Luana, începând cu anul 1989, în baza contractului de locațiune, de atunci până în prezent suportând toate cheltuielile legate de întreținerea apartamentului. În baza actelor false sus-menționate, Judecătoria Comrat prin hotărârea din 04 octombrie 2004 a fost pronunțată hotărârea privind constatarea faptului de posesie, folosință și dispoziție în drept de proprietate de către Elfimov Veaceslav asupra apartamentului nr. XXXXX, compus din 2 camere, cu suprafața locativă 23m², suprafața totală 40m², cu înregistrarea ulterioară a dreptului de proprietate la Oficiul Cadastral Teritorial Comrat. În continuarea acțiunilor sale criminale, îndreptate spre obținerea ilicită a apartamentului nr. XXXXX, amplasat pe str. XXXXX, ce-i aparține lui Matveiceva Luana, la 22 octombrie 2004 Elfimov Veaceslav a înregistrat în Registrul bunurilor imobile dreptul său de proprietate asupra apartamentului indicat. La 13 iunie 2014 prin încheierea Judecătoriei Comrat, în ordinea întoarcerii executării, a fost anulată hotărârea Judecătoriei Comrat din 04 octombrie 2004, și anulată înscrierea din Registrul bunurilor imobile din 18 septembrie 2012 privind înregistrarea dreptului de proprietate a soților Elfimov Veaceslav și Elfimova A. asupra apartamentului nr. XXXXX, de pe str. XXXXX (nr. cadastral XXXXX). Prin acțiunile sale infracționale Elfimov Veaceslav a cauzat părții vătămate Matveiceva Luana prejudiciu în proporții considerabile, care conform concluziilor expertizei de evaluare nr.352 din 14 martie 2016, constituie suma de 77 500 lei.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus acțiunile lui Elfimov Veaceslav de către organul de urmărire penală au fost calificate în baza art.190 alin.(1) Cod penal, individualizată prin indicii „*Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile*”.

3. Avocatul Jecov Nicolai în numele părții vătămate a contestat cu apel sentința, solicitând casarea acesteia în latura civilă, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care de la Elfimov Veaceslav să fie încasat prejudiciul moral în beneficiu părții vătămate în sumă de 200 000 lei.

În motivarea cerințelor sale a invocat că, nu corespund realității alegațiile instanței, precum că partea vătămată Matveiceva Luana pe parcursul perioadei îndelungate nu a manifestat nici un interes față de apartamentul său, deoarece nu locuiește în mun. Comrat și nu se folosește de apartamentul dat.

În această ordine de idei, avocatul a menționat că aceasta mereu a manifestat interes față de propria locuință ca de un bun al său. În demonstrarea interesului manifestat sunt rezultatele urmăririi penale pornită în baza plângerii depuse de

Matveiceva Luana, rolul ei activ în procesul penal, poziția sa în soluționarea chestiunii privind anularea hotărârii Judecătorei Comrat din 04.10.2004. Pentru soluționarea acestor chestiuni i-a fost necesară perioadă de 3 ani, în decursul căreia au avut loc circa 30 ședințe de judecată pe diferite cauze civile, depuse cel puțin 10 cereri, demersuri în diferite instanțe.

Totodată, a relatat că timp de 8 ani, din momentul depistării faptului sustragerii apartamentului de către Elfimov Veaceslav, partea vătămată s-a străduit să restabilească nu numai dreptul de proprietate asupra bunului, dar și dreptul la locuire. Până în prezent, necătând la faptul că există numeroase hotărâri judecătorești care confirmă ocuparea ilegală a proprietății străine de către Elfimov Veaceslav și înregistrării dreptului de proprietate de către Matveiceva Luana în Registrul bunurilor imobile, Elfimov Veaceslav continuă samavolnic să locuiască în apartamentul părții vătămate, iar Matveiceva Luana este nevoită să găsească cazare la cunoscuți și oameni apropiați atunci când vine în mun. Comrat. Anume aceasta constituie motivul vizitelor rare în mun. Comrat, deoarece partea vătămată nu are unde se opri și sta o perioadă îndelungată.

De asemenea, cererea de chemare în judecată privind evacuarea lui Elfimov Veaceslav și membrilor familiei din locuință, depusă în anul 2015, până în prezent nu a fost examinată nici în prima instanță, fiind stabilită ședința pentru data de 08.05.2020. Prima instanță formal a examinat acțiunea civilă referitor la prejudiciul moral, nu a dat apreciere gravității suferințelor fizice și psihice, și consecințelor suportate de partea vătămată, comportamentului amoral al inculpatului.

În final, avocatul s-a referit și la determinarea cuantumului prejudiciului moral instanța urma să țină cont de caracterul acțiunilor inculpatului, comportamentul acestuia, gravitatea suferințelor morale și consecințele suportate. La 26.03.2020 în instanța de judecată a fost depusă cererea de emitere a încheierii de înlăturare a omisiunilor privind repararea din contul inculpatului Elfimov Veaceslav în beneficiul părții vătămate a cheltuielilor judiciare suportate în legătură cu prezentarea la organul de urmărire penală și instanța de judecată, în temeiul art.250 Cod de procedură penală. Instanței i-au fost prezentate copiile actelor de plată ce confirmă cheltuielile de transport și alte cheltuieli suportate de Matveiceva Luana în legătură cu prezentarea la organul de urmărire penală și instanța de judecată, ce se referă la cheltuieli judiciare stipulate la art.227, 228 Cod de procedură penală, fiind înaintată cerința cu privire la recuperarea acestora de la inculpat. La adoptarea sentinței s-a omis soluționarea cerinței cu privire la încasarea cheltuielilor judiciare.

3.1. Inculpatul a contestat cu apel sentința, solicitând casarea acesteia, cu pronunțarea unei hotărâri de achitare, pe motivul lipsei faptei infracțiunii.

În motivarea cerințelor sale a invocat că, sentința este ilegală și neîntemeiată. Instanța de fond nu a indicat cum a ajuns la concluzia despre existența faptei infracțiunii și că fapta conține elementele infracțiunii incriminate. Prima instanță a indicat doar că nu prevede în acțiunile lui Elfimov Veaceslav relații civile, deoarece hotărârea în baza căreia a fost stabilit dreptul de proprietate asupra apartamentului după inculpat a fost casată, fiind restabilit dreptul de proprietate după partea vătămată Matveiceva Luana.

Conform rechizitoriului, la faza urmăririi penale acțiunile inculpatului au fost

calificate de procuror în baza art.190 alin.(2) lit. c) Cod penal - escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții considerabile. La 13.12.2019 în ședința de judecată procurorul a modificat învinuirea, păstrând circumstanțele de fapt, calificând acțiunile inculpatului în baza art.190 alin.(1) Cod penal - escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile.

În aceste circumstanțe, apelantul a considerat că urmează a fi achitat, deoarece lipsește fapta infracțiunii. La momentul săvârșirii faptelor incriminate (2004), dreptul de proprietate asupra apartamentului nr. XXXXX, amplasat pe str. XXXXX, nu a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile. Conform ar.5 al Legii cadastrului bunurilor imobile, sânt supuse înregistrării obligatorii bunurile imobile și drepturile asupra lor indicate la art.4 alin.(2), (3) și (4) Cod penal, adică terenurile, construcțiile capitale, apartamentele și alte încăperi izolate. În conformitate cu art.art.288, 321 alin.(2) Cod civil (în redacția până la 01.03.2019), dreptul de proprietate asupra bunului imobil se dobândește din momentul înregistrării în Registrul bunurilor imobile. Astfel în anii 2004 și 2012 Matveiceva Luana încă nici nu era proprietarul apartamentului, astfel, fiind neîntemeiată învinuirea privind săvârșirea infracțiunii de acaparare a proprietății acesteia.

Art.36 alin.(1) din Legea cadastrului bunurilor imobile prevede că, înregistrarea drepturilor asupra bunului imobil este confirmată prin extrasul din Registrul bunurilor imobile. Dreptul de proprietate asupra bunului imobil a fost înregistrat după Matveiceva Luana la 19.02.2015. Respectiv, doar în cazul săvârșirii faptei după data indicată - este posibil de a fi invocată cauzarea prejudiciului părții vătămate Matveiceva Luana și existența faptului infracțiunii.

Martorul V. Marcovschi a confirmat că, în anii 1980-1990 după Matveiceva Luana nu a fost înregistrat dreptul de proprietate, înregistrarea primară fiind efectuată de către dânsul, în baza hotărârii judecătorești. Atunci când infractorul recurge la înșelăciune, abuz de încredere sau inducere în eroare, se produce afectarea conștiinței și voinței proprietarului, care într-un mod benevol cedează proprietatea, considerând că este o cedare în temeiul legii (pct.15 din Hotărârea CSJ nr.23 din 28.06.2004). Dreptul de proprietate al apelantului asupra apartamentului a fost dobândit în baza hotărârii judecătorești, dar nu în baza transmiterii benevole a apartamentului de către Matveiceva Luana. Pentru escrocherie este caracteristic existența unei legături sociale specifice între partea vătămată și persoana care a săvârșit infracțiunea, exprimată prin relații de încredere. Probele administrate atestă cu certitudine lipsa oricăror relații dintre el și Matveiceva Luana, precum și celor de încredere. Partea vătămată se cunoștea doar cu mama apelantului, Elfimov Valentina, căreia i-a transmis cheile de la apartament. Contactele ulterioare prin intermediul telefonului au fost doar cu Elfimov Valentina. Din declarațiile părții vătămate rezultă, că ultima nu avea careva relații cu el, ceea ce indică asupra lipsei faptului infracțiunii.

Datorită lipsei oricăror relații dintre el și partea vătămată, învinuirea formulată privind inducerea în eroare sau abuzul de încredere este inventată și declarativă.

Din actul de învinuire rezultă, că apelantul a înșelat instanța de judecată prin prezentarea actelor false. Se pare absurd învinuirea, deoarece este imposibil de înșelat instanța și totodată de cauzat prejudiciu persoanei cu care inculpatul nu a avut nici o relație, mai ales de încredere. La adoptarea sentinței aceste argumente ale părții apărării nu au fost supuse aprecierii. Faptul că hotărârea Judecătoriei Comrat din 04.10.2004 a fost casată, nu atestă existența faptei infracționale. În cazul dat a apărut un litigiu de drept cu privire la dreptul de proprietate asupra imobilului. Declarațiile martorului Cuțarov N. răstoarnă învinuirea privind prezentarea actelor false, or acesta a eliberat certificatul, precum că apelantul achita serviciile comunale, iar conținutul certificatului corespunde circumstanțelor de fapt. Președintele cooperativei Cuțarov N., a depus acțiune în instanța de judecată cu privire la încasarea datoriei la serviciile comunale de la Matveiceva Luana, care mai târziu au fost achitate de către apelantul Elfimov.

Nefiind înregistrat în anul 2004 dreptul de proprietate asupra apartamentului în Registrul bunurilor imobile după Matveiceva Luana, apelantul nu putea conștientiza că apartamentul este proprietatea altei persoane și că va fi cauzat prejudiciu cuiva. Acest fapt în mod direct indică asupra lipsei faptului infracțiunii. În cazul în care apartamentul ar fi fost înregistrat după cineva, atunci la înregistrarea primară el ar fi primit refuz în înregistrarea apartamentului după el și soția lui.

Sub aspectul dat, apelantul a pretins că, sunt neîntemeiate argumentele instanței, precum că el, înțelegând lipsa drepturilor asupra proprietății părții vătămate, intenționat a prezentat instanței probe și argumente, în baza cărora instanța a adoptat o hotărâre eronată. Inducerea în eroare a persoanei prin prezentarea faptei eronate cu privire la natura actului juridic (după legea nouă), la fel, presupune existența relațiilor de eroare a părții vătămate. Între el și partea vătămată nu existau acte juridice, mai ales nule sau anulabile. Lipsește vreo hotărâre judecătorească referitor la acte juridice care ar fi nule sau anulabile între el și partea vătămată. Prima instanță nu a indicat semnele calificative ale infracțiunii de care este recunoscut vinovat, reflectând doar dispoziția art.190 alin.(1) Cod penal, fără a concretiza pe cine a dus apelantul în eroare, care faptă neveridică a prezentat-o ca veridică sau invers, care este actul juridic nul sau anulabil.

În sinteza celor relatate, inculpatul a indicat că la momentul săvârșirii faptelor incriminate în anul 2004 nu exista infracțiunea prevăzută de art.190 alin.(1) Cod penal în redacția nouă. Conform art.8 Cod penal, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei. În anul 2004 a fost prevăzută răspunderea pentru dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere. Răspunderea pentru inducerea în eroare în privința naturii actului juridic nul sau anulabil nu era prevăzută de legea penală. Prin prisma art.10 Cod penal, instanța urma să aplice legea care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei, dar să nu recunoască persoana vinovată de săvârșirea infracțiunii, care nu era prevăzută de legea penală la data săvârșirii acțiunii imputate ca fapta prevăzută de legea penală.

4. Prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 28 decembrie

2020, apelul declarat de către inculpat a fost respins ca nefondat, iar apelul declarat de avocatul Jecov Mihail în numele părții vătămate a fost admis, casată total sentința, inclusiv din oficiu în baza art.409 alin.(2) Cod de procedură penală și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează.

Elfimov Veaceslav s-a recunoscut vinovat în baza art.190 alin.(1) Cod penal și liberat de pedeapsa penală, în legătură cu expirarea termenului prescripției răspunderii penale.

Acțiunea civilă a fost admisă parțial și s-a încasat de la inculpat în beneficiul părții vătămate, prejudiciu moral în sumă de 20 000 lei.

La fel, s-a încasat de la inculpat în beneficiul părții vătămate suma de 28 034 ruble (valuta Federației Ruse), în valuta națională a Republicii Moldova conform cursului oficial la momentul executării, pentru compensarea cheltuielilor suportate în vederea prezentării la citare în ședințele de judecată din 20.07.2017 și 04.08.2017.

În rest acțiunea civilă și cererea de compensare a cheltuielilor, formulate de partea vătămată s-au respins ca neîntemeiate.

În motivarea soluției sale, instanța de apel a indicat că, verificând aspectele de fapt și de drept operate de prima instanță la adoptarea soluției de încetare a procesului penal și liberării de răspundere penală a inculpatului Elfimov Veaceslav în baza art.190 alin.(1) Cod penal, a considerat că prima instanță a adoptat o soluție contrară circumstanțelor de fapt constatate în ședința instanței de fond, cu aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural.

Instanța de fond a pronunțat sentința contestată, prin care a încetat procesul penal pe motivul expirării termenului de tragere la răspundere penală, fără a menționa dacă a fost sau nu constatată fapta infracțiunii prevăzută de art.190 alin.(1) Cod penal, în care circumstanțe este săvârșită fapta infracțională, dacă fapta infracțiunii a fost sau nu săvârșită de inculpatul Elfimov Veaceslav și dacă acesta este vinovat. Prima instanță s-a limitat la realizarea unei constatări eronate, precum că, de către organul de urmărire penală, Elfimov Veaceslav a fost învinuit pentru faptul că a însușit prin escrocherie apartamentul nr.XXXX amplasat pe str. XXXXX, ce aparține lui Matveiceva Luana ..., preluând fabula din rechizitoriu.

Cu trimitere la prevederile art.art.389 alin.(1) pct. 1) - 4); 389 alin.(1), (4) pct. 3) și alin.(6); 394 alin.(1) pct.1) și 2); 395 alin.(1) pct. 2) și 3) și 391 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, instanța de apel a statuat că inculpatul niciodată pe parcursul procesului nu a recunoscut vinovăția sa în săvârșirea faptei imputate, fapt care exclude posibilitatea pronunțării unei sentințe de încetare a procesului în ședință de judecată, potrivit art.332 Cod de procedură penală. Nu ar fi posibilă nici pronunțarea unei sentințe de încetare a procesului în sensul art.391 Cod de procedură penală, or, expirarea termenului prescripției tragerii la răspundere penală nu poate fi încadrat vre-o-unui temei de drept din cele indicate în această normă. În cazul constatării vinovăției inculpatului Elfimov Veaceslav, instanța urma să pronunțe o sentință de condamnare, în conformitate cu prevederile art.389 alin.(4) pct.3) Cod de procedură penală, respectând prevederile art.395 Cod de procedură penală.

Însă, instanța de fond nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descriptivului și dispozitivului sentinței contestate, nu a constatat în dispozitivul sentinței că, inculpatul Elfimov Veaceslav ar fi fost sau nu a fost găsit

vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(1) Cod penal; în partea descriptivă a sentinței nu a constatat și descris fapta penală considerând ca fiind dovedită, deci nu a indicat locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe. Or, indicând în descriptiv că „inculpatului Elfimov Veaceslav i-a fost înaintată învinuirea că ...” – element al unei sentințe de achitare, ulterior nu a descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, iar în dispozitiv a constatat că acesta se liberează de răspunderea penală în legătură cu expirarea termenului prescripției răspunderii penale – element al sentinței de încetare, deși în descriptivul sentinței menționează că, este demonstrată vinovăția inculpatului Elfimov de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.190 alin.(1) Cod penal.

În altă ordine de idei, instanța de apel a notat referitor la încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului că prin Legea pentru modificarea unor acte legislative nr.179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, prin care au fost operate modificări la alin.(1) art.190 Cod penal, astfel încât dispoziția acestei norme penale a fost redată într-o nouă redacție: „Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”.

Astfel, prin modificarea învinuirii în instanța de judecată, nu s-a înrăutățit situația inculpatului, or, aceasta nu este o modificare în sensul agravării și nu a fost afectat dreptul lui la apărare. În învinuire nu au fost introduse fapte sau circumstanțe de fapt adăugătoare, i se impută aceleași acțiuni, fără a mări volumul învinuirii.

Prin modificările legislative implementate la art.190 Cod penal, legislatorul n-a de criminalizat escrocheria, n-a schimbat conceptul escrocheriei sau conținutul ei de bază, ci a expus-o într-o redacție care conturează previzibilitatea norme penale, înlocuind sintagmele ”înșelăciunea sau abuzul de încredere” excesiv de generale și interpretative, cu expresii concrete și clare, prin care sunt redată metodele și mijloacele laturii obiective a fapte prejudiciabile (escrocheriei). Adică noua redacție a legii penale este una mai favorabilă pentru făptuitor.

Totodată, inculpatul în cursul urmăririi penale a fost pus sub învinuire în baza art.190 alin.(2) lit. c) Cod penal în redacția Legii nr.985-XV din 18.04.2002, pe când, instanța de apel a constatat că modificarea de către procuror a învinuirii în instanța de judecată este legală și admisibilă, așa cum, prin Legea nr.179 din 26.07.2018 în vigoare din 17.08.2018, acțiunile descrise nu au fost de criminalizate, și nu i-a fost încălcat dreptul inculpatului la apărare.

Din aceste motive, a fost respins argumentul părții apărării precum că, la momentul producerii evenimentelor imputate inculpatului, legea ar fi prevăzut o altă faptă penală decât cea introdusă prin Legea nr.179 din 26.07.2018 și astfel, ar fi inadmisibilă modificarea învinuirii conform noii redacții a art.190 Cod penal.

Referitor la argumentele inculpatului care s-a axat pe idei că, Matveiceva

Luana nu ar fi fost proprietar al apartamentului atât timp, cât dreptul ei de proprietate nu a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile, și chiar mai mult – că aceasta nici nu ar fi dobândit dreptul de proprietate. Inconsistența acestui argument al părții apărării rezidă atât din prevederile legislației, cât și din faptul că inculpatul Elfimov Veaceslav a cunoscut cu certitudine că anume Matveiceva Luana era proprietar al apartamentului și a acționat cu intenția directă și evidentă în scopul lipșirii părții vătămate de această proprietate. La primul aspect (cel legislativ) instanța de apel a subliniat că la data dobândirii de către Matveiceva Luana a dreptului de proprietate 20.01.1988 (data eliberării ordinului de repartiție), în Republica Moldova nici nu era constituit Registrul bunurilor imobile, relațiile de proprietate fiind guvernate de Codul civil în redacția anului 1964. Potrivit art.212 din Codul cu privire la locuințe din 03.06.1983 (în vigoare până la 29.11.2015), ”persoanei, primite în cooperativa de construire a locuințelor, i se acordă în baza hotărârii adunării generale a membrilor cooperativei, aprobate de către comitetul executiv al Sovietului raional orășenesc, raional din oraș de deputați ai norodului, un apartament separat ... În apartamentele casei cooperativei de construire a locuințelor se instalează locatarii pe baza ordinelor de repartiție, eliberate de comitetul executiv al Sovietului raional, orășenesc, raional din oraș de deputați ai norodului”.

Mai mult, chiar și în cazul în care partea vătămată nu a înregistrat dreptul său de proprietate la Oficiul teritorial cadastral Comrat, acest fapt nu afectează nici temeiul dobândirii proprietății, nici valabilitatea în continuare a dreptului de proprietate, dânsa continuând a fi proprietarul apartamentului. Înregistrarea dreptului de proprietate în Registrul bunurilor imobile, potrivit Codului civil din 06.06.2002, putea fi efectuată oricând, nefiind supus prescripției. Totodată, extrasul din Registrul de Stat al populației atestă că Matveiceva Luana are viza de domiciliu permanent înregistrat la 19.10.1993 pe adresa or. XXXXX. Președintele Cooperativei de construcție a locuințelor nr.1, Cuțarov N. la 22.02.2001 a expediat o notificare în adresa acesteia, avertizând despre necesitatea achitării datoriilor pentru serviciile comunale pentru anii (1998-2000), ulterior depunând cererea de chemare în judecată împotriva pârâtei Matveiceva Luna cu privire la încasarea datoriei. Toate acestea probează faptul că, Matveiceva Luana era și continua să fie proprietarul bunului imobil (apartamentul nr.22).

La cel de-al doilea aspect (cel faptic), instanța de apel a conchis că, în însăși cererea depusă la Judecătoria Comrat la 28.05.2004 în calitate sa de petiționar Elfimov Veaceslav a indicat că a procurat apartamentul de la Matveiceva Luana, dar nu a reușit să perfecteze contractul de înstrăinare din anumite motive – argument din care rezultă că Elfimov Veaceslav o privea pe Matveiceva Luana ca pe un precedent proprietar, or nu ar fi posibil să procure apartamentul de la o persoană care nu ar fi fost proprietar. Elfimov Veaceslav a primit cheile de la apartament de la mama sa, căreia la rândul ei i le-a transmis partea vătămată Matveiceva Luana. Afirmând că ar fi procurat apartamentul în anul 1989, Elfimov Veaceslav nici nu are vreun temei de a invoca prevederile art.320 - 321 Cod civil din 06.06.2002.

Având în vedere cele relatate, instanța de apel a constatat că, în rezultatul acțiunilor directe și nemijlocite ale inculpatului Elfimov Veaceslav s-a cauzat un prejudiciu considerabil părții vătămate Matveiceva Luana. Potrivit prevederilor

art.126 alin.(2) Cod penal, caracterul considerabil sau esențial al daunei cauzate se stabilește luându-se în considerare valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, existența persoanelor întreținute, alte circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei, iar în cazul prejudicierii drepturilor și intereselor ocrotite de lege - gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale le omului. Astfel în cadrul examinării cauzei s-a stabilit că părții vătămate Matveiceva Luana i-a fost cauzat prejudiciu material în mărime de 77 500 lei, conform expertizei de evaluare nr.352 din 14.03.2016.

Pe de altă parte, cu reținerea prevederilor art.art.16 alin.(3), 60 alin.(1) Cod penal și în conformitate cu art.389 alin.(4) lit. b) Cod de procedură penală, instanța de apel a ajuns la concluzia că, infracțiunea a fost săvârșită de inculpatul Elfimov Veaceslav în perioada 28 mai 2004 – 22 octombrie 2004, respectiv de la momentul săvârșirii a trecut timp mai mult de 5 ani, prin urmare acesta urmează a fi liberat de pedeapsa penală prevăzută de art.190 alin.(1) Cod penal, în temeiul expirării termenului prescripției răspunderii penale.

Referitor la latura civilă în partea pretențiilor reparării prejudiciul moral instanța de apela considerat că instanța de fond incorect a stabilit cuantumul despăgubirilor prejudiciului moral, și constată că cuantumul prejudiciului moral evaluat la suma 5.000 lei este unul inechitabil în raport cu suferințele părții vătămate.

Cu referire la pretențiile părții vătămate privind încasarea de la inculpat a cheltuielilor judiciare suportate cu prezentarea la organul de urmărire penală și instanța de judecată, acestea au fost admise parțial. Astfel, partea vătămată a fost prezentă la citarea instanței de judecată în ședințele de judecată din 20.07.2017 și 04.08.2017, ulterior ultima a depus cererea privind examinarea cauzei în lipsa sa. La materialele cauzei sunt anexate bilete de avion electronice și bonuri de plată ce confirmă zborul tur-retur Federația Rusă- Republica Moldova, la prețul total de 28.034 ruble (valuta Federației Ruse).

5. Partea vătămată, în temeiul art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, a contestat cu recurs decizia solicitând casarea parțială a acesteia în latura civilă, în partea stabilirii prejudiciului moral, cu încasarea de la inculpat a sumei de 200 000 lei.

În motivarea recursului declarat, autorul acestuia invocă argumente similare celor menționate în cererea de apel (*pct.3 din prezenta decizie*).

5.1. Inculpatul, în temeiul art.427 alin.(1) pct.6), 8) și 12) Cod de procedură penală, a contestat cu recurs decizia, solicitând casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care acesta să fie achitat, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

În motivarea cerințelor sale a invocat că, pe 13.12.2019 în ședința de judecată procurorul a modificat învinuirea înaintată acestuia. Păstrând circumstanțele de fapt, calificând acțiunile lui în baza art.190 alin.(1) Cod penal -escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia

este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile.

Cu trimitere la prevederile art. art. 51 alin. (1) și 52 alin. (1) Cod penal inculpatul a menționat că în privința lui urma a fi emisă o sentință de achitare în legătură cu lipsa evenimentului infracțiunii incriminate.

Mai mult, la momentul săvârșirii faptelor incriminate lui (2004), dreptul de proprietate asupra apartamentului nr. 22 pe str. Dubinin 16 în mun. Comrat, nu a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile. Iar, conform art. 5 din Legea cadastrului bunurilor imobile, sânt supuse înregistrării obligatorii bunurile imobile și drepturile asupra lor indicate la art. 4 alin. (2) și (3), adică terenurile, construcțiile capitale, apartamentele și alte încăperi izolate.

Astfel, în anul 2004 - 2012 (începutul urmăririi penale) Matveiceva Luana nu era proprietarul apartamentului, fiind neîntemeiată învinuirea privind infracțiunea de acaparare a proprietății acesteia.

Recurentul a subliniat și faptul că, înregistrarea dreptului de proprietate în anii 1980-1990 după Matveiceva Luana nu a fost efectuată, a explicat în ședința de judecată martorul Marcovschi V. că înregistrarea primară a fost efectuată de inculpat în baza hotărârii judecătoreștii.

În această ordine de idei, recurentul nu este de acord cu argumentele instanței de apel cu referire la prevederile Codului civil din 1964 cu privire la faptul că cică apartamentul era proprietatea lui Matveiceva, întru-cât, la data săvârșirii faptelor incriminate acestuia, legislația în vigoare prevedea înregistrarea obligatorie a bunurilor imobile în registrul și anume de la data înregistrării în registru a apărut dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile.

Sub alt aspect, inculpatul a evidențiat că în cazul escrocheriei, în actul de trecere a bunurilor din posesia părții vătămate la cel vinovat participa direct partea vătămată însăși, acționând sub influența a inducerii în eroare. În același timp, în orice caz, escrocheria trebuie să se constate că inducerea în eroare a avut loc ca urmare a înșelăciunii anterioare din partea celui vinovat.

Așadar, dreptul de proprietate asupra apartamentului a fost dobândit în baza hotărârii judecătoreștii, dar nu în baza transmiterii benevole a apartamentului de către Matveiceva Luana.

În plus, din actul de învinuire, formulat în rechizitoriu, este menționat că escrocheria este săvârșită prin abuz de încredere. Or, abuzul de încredere ca o modalitate de posesie frauduloasă a proprietății altcuiva constă în folosirea de o persoană din interes material a relațiilor de încredere care s-au creat cu partea vătămată, în detrimentul ultimului.

Prin urmare, escrocheriei este caracteristic prezența unei legături sociale specifice între victimă și persoana care a săvârșit infracțiunea și este exprimată într-o relație de încredere.

6. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privitor la opinia sa asupra recursurile declarate, menționând că acestea urmează a fi declarate inadmisibile, ca fiind vădit neîntemeiate.

6.1. La fel, referință a prezentat partea vătămată prin care a solicitat

respingerea recursului declarat de către inculpat, ca fiind vădit neîntemeiat.

7. Judecând recursurile ordinare în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit a ajuns la concluzia că recursurile ordinare declarate urmează a fi admise, din următoarele considerente.

Conform art.435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Din textul recursurilor declarate, Colegiul penal constată că, recurenții invocă temeiurile prevăzute la art.427 alin.(1) pct. 6), 8) și 12) Cod de procedură penală, potrivit cărora hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazurile, când: **6)** instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței; **8)** nu au fost întrunite elementele infracțiunii și **12)** faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

Verificând actele cauzei, în raport cu alegațiile recurenților, Colegiul penal lărgit conchide că, instanța de apel a comis următoarele erori de drept

În primul rând, Colegiul penal lărgit reține că, instanța de apel și-a întemeiat concluziile pe probe neverificate în ședința de judecată și neconsemnate în procesul-verbal, cum ar fi: lista-anexă la hotărârea Comitetului Executiv Raional Comrat nr. XXXXX din 27.08.1987 (f.d.79 vol. I); procesul-verbal de ridicare din 15.10.2012 (f.d.85 vol. I); procesul-verbal de ridicare din 04.12.2012 (f.d.113 vol. I); dispoziția de plată nr. XXXXX din 02.06.2004; cererea inculpatului Elfimov Veaceslav din 22.10.2004, depusă la OCT Comrat, cu solicitarea înregistrării dreptului său de proprietate asupra apartamentului nr. XXXXX. (f.d.133 vol. II) și extrasul din Registrul bunurilor imobile din 21.10.2012 (f.d.131-132, 207-208 vol. I).

Conform art.414 alin.(4) Cod de procedură penală, instanța de apel verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal.

Raportând decizia instanței de apel, la rigorile prevăzute de art.414 Cod de procedură penală enumerate supra, se atestă că, instanța de apel nu a ținut cont pe deplin de aceste cerințe legale și a întemeiat soluția pe probele pre citate, fără a le da citirii și a le consemna în procesul-verbal.

În al doilea rând, Colegiul penal lărgit notează că, la încadrarea juridică a faptei săvârșite de către inculpatul Elfimov Veaceslav, instanța de apel trebuia să rețină că, la momentul comiterii faptei în perioada 28 mai 2004 – 22 octombrie 2004, art.190 alin.(1) Cod penal nu prevedea răspundere penală pentru: „dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul

în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”.

Pe această linie de considerente se evidențiază că, dispozițiile art.190 Cod penal, în vigoare din 17 august 2018, nu pot fi aplicate, deoarece fapta a fost comisă în perioada 28 mai 2004 – 22 octombrie 2004, adică până la intrarea în vigoare a modificărilor operate la art.190 Cod penal prin Legea nr.179 din 26 iulie 2018.

Totodată, infracțiunea de escrocherie nu a fost de criminalizată prin modificările operate în art.190 Cod penal, esența ei păstrându-se, deci, redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, nu ușurează pedeapsa și nu ameliorează în alt mod situația persoanei ce a comis infracțiunea, adică nu are efect retroactiv.

În al treilea rând, referitor la recunoașterea vinovăției inculpatului Elfimov Veaceslav în baza art.190 alin.(1) Cod penal cu liberarea de răspundere în legătură cu expirarea termenului prescripției răspunderii penale, Colegiul penal lărgit constată că, în partea descriptivă a deciziei sale, instanța de apel a indicat declarațiile părții vătămate Matveiceva Luana a martorilor Cuțarov Nicolai, Marcovschi Vladimir, Jecov Constantin, Elfimov Valentina, a inculpatului Elfimov Veaceslav, precum și probele materiale invocate de către procuror și de către avocatul inculpatului, fără însă, a supune unei verificări minuțioase și obiective fiecare probă separat - sub toate aspectele, prin prisma pertinentei, concludenței și veridicității, iar toate în ansamblu, din punct de vedere al coroborării lor.

Or, conform prevederilor art.art.100 alin.(4), 101 alin.(1)-(4) Cod de procedură penală, verificarea probelor este o activitate a instanței privind constatarea veridicității probei sub aspectul corespunderii datelor de fapt pe care le conține proba cu realitatea obiectivă.

Verificarea constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, verificarea sursei de proveniență a probelor. Verificarea probelor poate avea loc doar prin aplicarea procedurilor probatorii prevăzute de cod și se efectuează la toate fazele procesului penal. Sunt supuse verificării atât datele de fapt, cât și mijloacele de probă din care au fost obținute.

Probele se verifică atât prin efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de Codul de procedură penală, cât și printr-o analiză logică a conținutului probei, a coroborării lor.

Într-o hotărâre este necesar nu numai de a enumera statistic probele, dar și de a expune esența acestora și legătura lor cu conținutul altor probe care în ansamblu confirmă sau infirmă o circumstanță pe cauză, de a argumenta de ce unele probe sunt admise, iar altele respinse.

Concluziile instanței de apel formulate în decizie, poartă un caracter generic asupra operațiunii de cercetare și verificare a probelor, însă, așa cum examinarea probelor constituie elementul-cheie la pronunțarea unei hotărâri corecte și legale, lăsarea fără apreciere și aprecierea abstractă a acestora duce la pronunțarea unei hotărâri incomplete, neîntemeiate și cu o doză sporită de incertitudine asupra calității efectuării actului de justiție.

La fel, în urma lecturării deciziei, se reține că, instanța de apel dispunând

casarea sentinței și pronunțarea unei hotărâri prin care a fost recunoscut vinovat în baza art.190 alin.(1) Cod penal, cu liberarea de răspundere penală a inculpatului în legătură cu expirarea termenului prescripției răspunderii penale, instanța de apel și-a motivat decizia apreciind probele unilateral și fără a se expune asupra motivelor invocate.

În contextul dat, Colegiul penal lărgit ține să menționeze că, motivarea hotărârii judecătorești trebuie realizată într-o manieră clară și coerentă, întrucât, pe de o parte, este indispensabil necesară pentru controlul exercitat de jurisdicția ierarhic superioară, iar pe de altă parte, constituie, pentru părțile litigante, o garanție împotriva arbitrariului, furnizându-le dovada că cererile și mijloacele lor de apărare au fost riguros analizate.

Motivarea hotărârii reprezintă un element de transparență a justiției inerent oricărui act jurisdicțional, iar hotărârea judecătorească este rezultatul unui proces logic de analiză științifică a pretențiilor deduse judecății, dispozițiilor legale incidente și probelor administrate în cauză în scopul aflării adevărului, urmare a unui raționament logic-juridic care se reflectă în motivare.

Conform jurisprudenței CtEDO, expuse în cazurile aplicării art.6 al Convenției, o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal, oferă posibilitatea ca această hotărâre să poată fi verificată în cadrul căilor de atac și posibilitatea persoanelor interesate de a pregăti o cerere de apel sau recurs (Suominen c. Finlandei (2003) § 37, Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007) § 85).

În afară de aceasta, motivarea hotărârilor este un instrument important în asigurarea transparenței justiției și existența unui control social asupra acesteia (Hirvisaari c. Finlandei, (2001) § 30).

Subsidiar, Colegiul penal lărgit statuează că odată ce a fost luată soluția de a admite recursul inculpatului și a dispune rejudecarea cauzei, în vederea asigurării în egală măsură a drepturilor părții vătămate la un proces echitabil și efectiv, urmează a fi admis și recursul declarat de aceasta din raționamentul că, la examinarea apelului se declanșează o continuitate a examinării cauzei în fond, cu posibilitatea de a da o nouă apreciere a probelor și a administra noi probe care ar putea duce la o altă soluție, decât cea luată prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 28 decembrie 2020, referitor la pretențiile părții vătămate.

Generalizând cele expuse supra, Colegiul penal lărgit constată că, în speța discutată, și-a găsit confirmare temeiul pentru recurs prevăzute în art. 427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală – hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, ceea ce duce la casarea deciziei instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată, deoarece aceste erori nu pot fi corectate de instanța de recurs.

La noua rejudecare a cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art.436 Cod de procedură penală, ce prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia, având obligația să înlăture erorile menționate, să țină seama de împrejurările expuse, care au servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art.414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în

apeluri și, în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărâre legală și motivată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu art.art.434, 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit

d e c i d e :

Admite recursurile ordinare declarate de către partea vătămată Matveiceva Luana și de către inculpat, casează total decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 28 decembrie 2020, în cauza penală în privința inculpatului Elfimov Veaceslav XXXXX, dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac, pronunțată integral la 14 aprilie 2022.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Țurcan Anatolie

Toma Nadejda

Cobzac Elena

Plămădeală Ghenadie